

**Eduskunnan
kirjaston kertomus
vuodelta 1999**

Helsinki 2000

ISSN 0437-2328

OY EDITA AB, HELSINKI 2000

Eduskunnalle

Eduskunnan kirjastosta annetun lain (983/1984) 5 §:n mukaisesti Eduskunnan kirjaston hallitus antaa kunnioittavasti eduskunnalle oheisen kertomuksen Eduskunnan kirjaston hoidosta ja toiminnasta vuonna 1999. Kertomuksen on laatinut ylikirjastonhoitaja Tuula H. Laaksovirta.

Helsingissä maaliskuun 22 päivänä 2000

Eduskunnan kirjaston hallituksen puolesta:

Kaarina Dromberg

kirjaston hallituksen puheenjohtaja

Tuula H. Laaksovirta

ylikirjastonhoitaja

Sisältö

1 Kirjaston hallitus	7	5 Eduskunnan arkisto	16
2 Ylikirjastonhoitajan katsaus toimintaan	8	6 Näyttelyt	17
3 Palvelut	10	7 Henkilöstö	19
4 Kokoelmatyö	13	Liite 1. Julkaisut	20
		Liite 2. Henkilökunta 31.12.1999	21

1 Kirjaston hallitus

Kirjaston hallitus vuonna 1999

Kirjaston hallituksen kokoonpano 1.1.—9.4.1999

Jäsenet:

Dromberg, Kaarina, markkinointisihteeri, kansanedustaja, hallituksen puheenjohtaja
 Luhtanen, Leena, VTM, ELT h.c., kansanedustaja, hallituksen varapuheenjohtaja
 Hyssälä, Liisa, HLT, VTM, kansanedustaja
 Veteläinen, Maija-Liisa, lehtori, kansanedustaja
 Prusti, Riitta, kansanedustaja
 Tyynilä, Markku, OTT, lainsäädäntöneuvos, valtionhallinto
 Hannikainen, Lauri, OTT, dosentti, oikeustiede
 Eskelinen, Anne, YTT, professori, valtiotieteet
 Korkeila, Sirkka-Liisa, HuK, informaattikko, toimistosihhteeri, kirjaston henkilökunnan edustaja

Varajäsenet:

Tulonen, Irja, sairaanhoitaja, kansanedustaja
 Vartiainen, Helena, pääluottamusmies, kansanedustaja
 Löv, Pehr, LL, kansanedustaja
 Takkula, Hannu, KM, kansanedustaja
 Puhjo, Veijo, erikoislääkäri, kansanedustaja
 Niskanen, Asta, OTK, vanhempi hallitussihhteeri
 Saarenpää, Ahti, OTT, professori
 Käkönen, Jyrki, VTT, dosentti
 Latvus, Marjatta, FM, vanhempi kirjastonhoitaja, kirjaston henkilökunnan edustaja

Kirjaston hallituksen kokoonpano 9.4.—31.12.1999

Jäsenet:

Dromberg, Kaarina, markkinointisihteeri, kansanedustaja, hallituksen puheenjohtaja
 Luhtanen, Leena, VTM, ELT h.c., kansanedustaja, hallituksen varapuheenjohtaja
 Prusti, Riitta, kansanedustaja
 Puhakka, Osmo, kirkkoherra, kansanedustaja
 Komi, Katri, MMM, kansanedustaja
 Tyynilä, Markku, OTT, lainsäädäntöneuvos, valtionhallinto
 Saarenpää, Ahti, OTT, professori, oikeustiede
 Tiilikainen, Teija, VTT, valtiotieteet
 Oksa-Pallasvuo, Marja, VTM, informaattikko, kirjaston henkilökunnan edustaja

Varajäsenet:

Markkula, Markku, DI, kansanedustaja, 9.4.—23.4.1999
 Tulonen, Irja, sairaanhoitaja, kansanedustaja, 23.4.—31.12.1999
 Karhu, Saara, tv-toimittaja, kansanedustaja
 Kanerva, Erkki, rikosylikomisario, kansanedustaja
 Wideroos, Ulla-Maj, kunnanjohtaja, kansanedustaja
 Krohn, Irina, TeM, kansanedustaja
 Lång, Ulla, VT, hallitusneuvos
 Konstari, Timo, OTT, professori
 Lappalainen, Pertti, YTT
 Korkeila, Sirkka-Liisa, HuK, informaattikko, kirjaston henkilökunnan edustaja

Kirjaston hallitus on kokoontunut vuoden aikana 6 kertaa; 2.2.1999, 5.5.1999, 29.9.1999, 27.10.1999, 1.12.1999 ja 15.12.1999.

2 Ylikirjastonhoitajan katsaus toimintaan

Tietoyhteiskunnan keskeisimmät tietokäyttäytymisen muutosilmiöt näkyivät ensimmäisen kerran Eduskunnan kirjaston tilastoissa kertomusvuonna. Muutokset ovat olleet osittain ennakoitavissa, joten palveluprofilia ja palvelutuotteita on uudistettu odotetun kysynnän suuntaan ja valmistauduttu joidenkin palvelujen elinkaaren loppumiseen tai palvelutarpeen vähenemiseen. Kirjaston hallitus on edellyttänyt palvelutuotteiden kehittämistä elektronisten aineistojen, itsepalvelun ja verkkotyöskentelyn alueella. Kertomusvuoden tilastot osoittavat, että valittu linja on ollut oikea.

Kertomusvuonna on ensimmäisen kerran selkeästi tilastoista tarkasteltuna elektroninen aineisto/verkkotyöskentely tasavertaisista paperiaineistojen ja itse paikalla tapahtuvan palvelun kanssa. Edellisen osalta palvelujen kysyntä nousee tulevina vuosina ja jälkimmäisten osalta joko pysyy samana tai laskee. Hyvänä esimerkkinä ovat valtiopäiväasiakirjat. Niiden verkkokäytön neuvontapalvelun tarve kasvaa samaa tahtia kuin elektroninen valtiopäiväasiakirjojen massa kasvaa verkossa. Samalla vähenee painettujen valtiopäiväasiakirjojen käyttö, neuvonnan tarve ja lainaus.

Kokoelmapalvelussa näkyi, että vuosi 1999 on vedenjakaja paperisen ja elektronisen aineiston ja palvelujen osalta. Vaihtotoiminnassa paperijulkaisujen vaihtotarve, vaihtohalukkuus ja asiakaskysyntä vähenee sitä mukaa kuin aineistot saadaan elektronisena. Kertomusvuonna elektronisten lehtien tarjonta kaksinkertaistui paperimuotoisten lehtien tilausmäärään verrattuna. Kirjaston aineistoissa on noin 1 000 paperimuotoista lehteä ja yli 2 000 elektronista lehteä. Elektronisten lehtien artikkeleja voi hakea kaikilta eduskunnan työasemilta. Kirjasto liittyi myös käyttäjäksi ja tuottajaksi valtakunnal-

liseen kotimaisten lehtien artikkelitietokantaan Artoon. Artikkelit ovat keskeistä tietoa-aineistoa, ja valtakunnallisesta tiedostosta on synergiaetua kaikille kirjasto- ja tietopalvelulaitoksen asiakkaille.

Tietopalvelun työn luonne on muuttunut samalla tavoin. Palvelun kysyntä on muuttumassa lisääntyväksi kysynnäksi verkossa. Internet-yhteydet tuovat asiakkaat nopeasti ja tehokkaasti asiakas- ja aineistoyhteyteen kirjaston tarjoaman asiantuntijuuden kanssa. Kirjaston Internet-sivuilla kävi kertomusvuonna yli 100 000 kävijää, mikä on 30 % enemmän kuin vuonna 1998 ja 88 % enemmän kuin vuonna 1997.

Tähän muutokseen ei ole kyetty riittävän ripeästi vastaamaan. Kirjastolta puuttuu mm. verkkotietopalvelu, jossa asiakas voi verkkolomakkeella jättää tietopalvelutehtäviä kirjastolle. Tietopalvelussa tärkein verkkopalvelutuote on Elki-linkkitietokanta, jossa on nykyisin 3 000 linkkiä. Asiakaspalaute on ollut erittäin hyvä, ja kun agenttiohjelmat saadaan tuotannon avuksi, vapautuu tietoasiantuntijoiden työtä Elkin laadun kehittämiseen. Laadukkaat linkit ja verkkoviestintään panostaminen takaavat asiakkaille kunnollisen hyödyn lyhyessä ajassa.

Kun tarvittavat aineistot ovat paljolti siirtyneet verkkoon, on paperiaineistojen lainaustarve vähentynyt. Asiakkaiden tietokäyttäytymisen muutos on tapahtunut hyvin ripeästi. Eduskunnan kirjaston lainaus puollittui vuodessa. Vaikka muutosta saattaa jonkin verran selittää uusimman monografia-aineiston lainaustavan muutos kotilainasta tutustumiseksi itse paikalla, se selittää pudotusta heikosti. Jos monografia-aineistoon, jota kirjasto ei lainaa, olisi sama kysyntäpaine kuin ennen, lukeminen tapahtuisi kirjaston lukusaleissa. Näin ei ole asian laita. Päinvastoin lukusaleissa ja lukupisteis-

sä on tilaa aikaisempaa paremmin. Asiakas-tilojen käyttöaste on laskenut. Sekin osaltaan kertoo tietokäyttäjätymisen muutoksesta. Verkkopalvelu on ylivoimaisesti helpompaa ja asiakasystävällisempää kuin hakeutuminen palveltavaksi kirjaston tiloihin.

Myös EU-tietopalvelun kysynnässä näkyy elektronisten aineistojen itsenäinen käyttö. Vaikka alussa näytti siltä, että EU:n aineistoja ei edes aiota tehdä muussa kuin paperimuodossa, muuttui tilanne parissa vuodessa. Nyt lähes kaiken aineiston saa verkosta. Tämä on radikaalisti parantanut käyttäjien tilannetta. Pelkkään aineistojen (paperiaineistojen) välittämiseen liittyvä tietopalvelukysyntä luonnollisesti loppuu, kun aineiston saa suoraan verkosta. Asiaa edesauttaa myös, että niin kansalaiset kuin kansanedustajatkin tuntevat nykyisin EU:n työskentelyn ja organisaation aivan toisella tavalla kuin jäsenyyden alussa.

Kirjaston hallitus on kaikissa linjauksissaan korostanut uusien palvelujen luomisen merkitystä. Itsepalvelu ja verkkopalvelu ovat olleet keskeisesti esillä kirjaston hallituksen viime vuosien priorisoinneissa. Kertomusvuonna itsepalvelukokoelma otettiin käyttöön loppukeväästä. Kokoelma on ollut hyvin käytössä. Se säästää myös työvoimaa, koska kirjojen haku suljetuista varastoista tältä osin loppui.

Asiakkaiden hyvä palvelu, varsinkin verkkopalvelu, edellyttää toimivaa ja nopeaa kirjaston sisäistä tiedottamista. Siinä otettiin aimo harppaus eteenpäin, kun kirjaston Intranet Sisäpiiri luotiin sisäisen tiedotuksen välineeksi. Tähän muutokseen oli hyvin valmistautuneita, koska kirjastossa kaikki tiedotus on viiden vuoden ajan tapahtunut elektronisesti. Uusi Intranet mahdollistaa tiedottamisen systemaattisuuden ja mm. työnohjauksen verkon kautta.

Asiakastiedotuksessakin paperisten esitteiden ja oppaiden tasavertaiseksi rinnak-

kaistuoitteeksi luotiin elektronista neuvontaa ja opastusta. Kirjasto hankki ensimmäisen kosketusnäytöllä varustetun infokioskin. Sen avulla asiakkaat voivat tutustua omassa tahdissa kirjaston tarjoamiin palveluihin, saada helposti tietoja tiloista ja koelmien sijoituksesta sekä tutustua kirjaston tuotteisiin. Niin ikään itseopiskelua, mutta myös henkilökunnan antamia kirjaston esittelyjä varten valmistui multimedia-opiskelijoiden kanssa yhdessä tehty toimintaa esittelevä multimedialevy. Sitä jaettiin laajasti ydinasiakkaille, koulutusryhmille ja muille kirjastoille.

Yhtenä hyvänä vedenjakajavuoden symbolina on takautuvan luetteloinnin loppuminen. Eduskunnan kirjaston aineistoluettelot ovat nyt kokonaisuudessaan elektronisessa muodossa, ja paperikortit ovat historiaa. Myös valtiopäiväasiakirjojen mikrokuvaus lopetettiin. Mikrokuvaus helpotti aikanaan asiakkaiden asiakirjojen käyttöä ja kirjaston tilaongelmia. Ne ovat nyt korvautuneet elektronisella aineistolla. Uutta tekniikkaa hyödynnetään myös äänen taltioinnissa. Istuntojen ääninäytteet ovat CD-ROM-levyillä, ja helppokäyttöisyys epäilemättä lisää kiinnostusta myös arkistoääniin.

Uudet tehtävät, muuttuneet palvelumuodot ja työn vaativuuden muuttuminen näkyivät kertomusvuonna myös kirjaston nimikeuudistuksena. Kirjaston hallitus edellytti, että nimikkeet kertovat asiakkaille työn luonteesta. Nimikeuudistus kattoi koko organisaation. Hallituksen ja henkilökunnan käsitykset nimikkeistä poikkesivat toisistaan jonkin verran. Henkilökunnan kannanotot olivat hieman hallituksen käsityksiä konservatiivisempia ja vähempiin muutoksiin tyytyviä. Henkilökunta piti kokonaisremonttia kuitenkin hyvin perusteltuna ja osallistui valmistelutyöhön lähes kaikilta työasemilta. Voimaan tullessiin nimikeisiin on oltu kautta linjan tyytyväisiä.

Myös palkkauksen rakenteita uudistettiin asiantuntijaorganisaatioajattelun vahvistamisen suuntaan.

Kertomusvuosi on selvästi osoittanut, että kirjasto- ja tietopalvelutoimintaa kuvaava tilastointi ei enää tavoita toimintaa kokonaisuudessaan. Uudet palvelutuotteet

ja -tavat tarvitsevat uudet tilastot. Kirjaston kertomusta tuleekin tältä osin vastaisuudessa uudistaa ja kehittää. Tarvitaan uusia mittareita ja tilastoja kuvaamaan Eduskunnan kirjaston toimintaa ja palveluja uudella vuosituhannella.

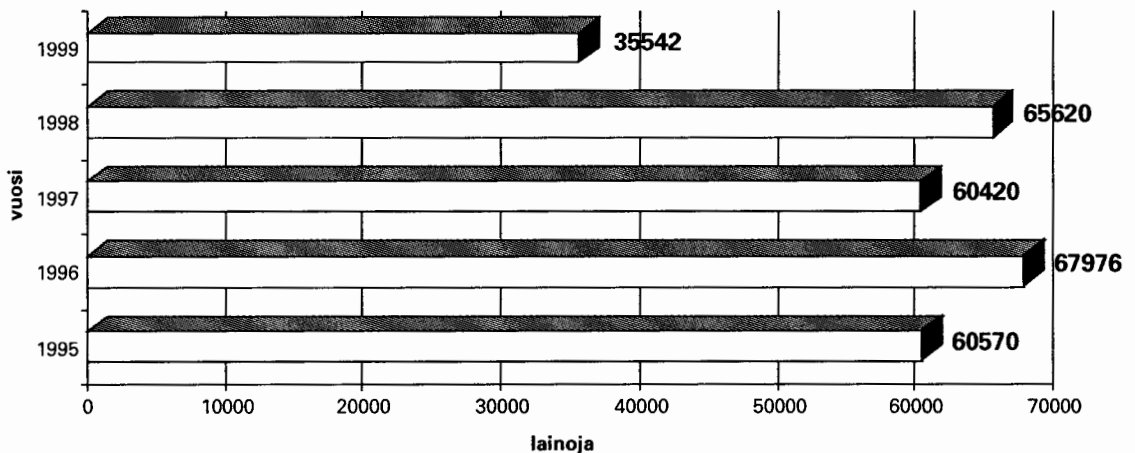
3 Palvelut

Lainaus.....	35 542 kpl
näistä kopioina	5 433 kpl
Tiedonhaut	5 032 kpl
näistä eduskunnalle	692 kpl
Tiedonhallinnan koulutus	1 317 henkilölle
Aukiolotunteja	2 578 tuntia

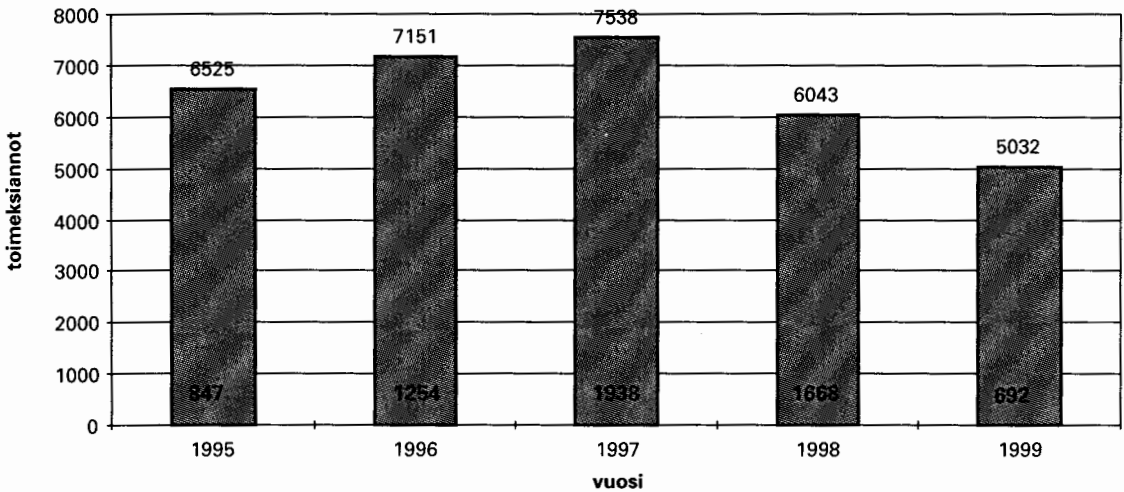
Vuonna 1999 kirjasto panosti asiakkaiden omaehtoisen itsepalvelun kehittämiseen. Kirjaston itsepalvelukokoelma otettiin käyttöön loppukeväästä. Kokoelma on järjestetty aihealueittain. Asiakkaalla on mahdollisuus valita itse haluamansa teos hyllystä

tai tutustua muuten aihepiiriin kuuluvaan kirjallisuuteen. Itsepalvelukokoelman käyttö on ollut alusta lähtien vilkasta. Samalla se on vähentänyt kirjojen hakua suljetusta varastosta. Tämä ja valtiopäiväasiakirjojen joustava verkkokäyttö parantavat palvelua

Lainat 1995—1999

Tiedonhaut 1995—1999

luvut pylväiden sisällä = tiedonhaut edustajille ja virkamiehille

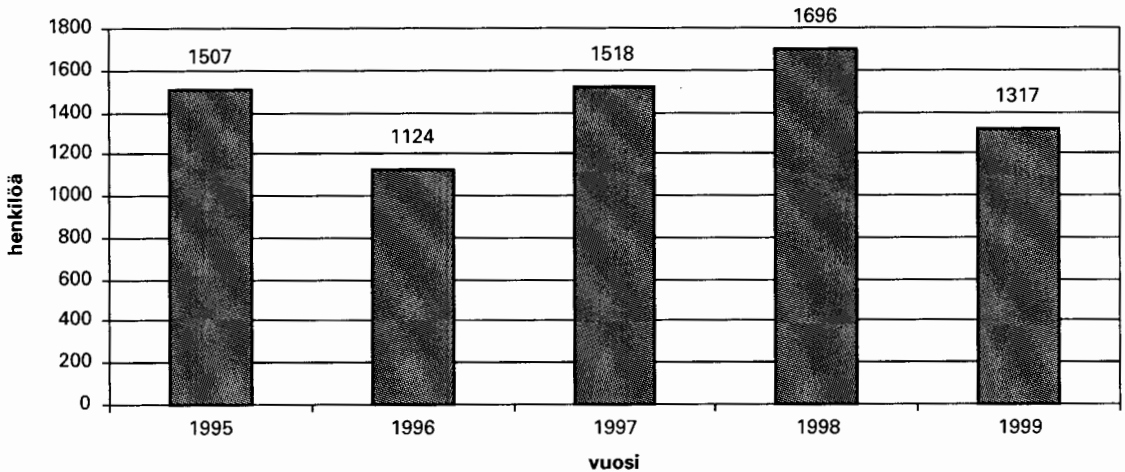
ja vähentävät kotilainausta. Tilastoitujen kirjalainojen määrä laskikin kertomusvuonna huomattavasti edellisvuoteen verrattuna. Asiakkaat ovat saaneet helposti käyttöönsä tarvitsemansa tiedon itsepalveluna suoraan hyllystä, eikä siitä kirjautu erillistä lainausmerkintää.

Verkoista saatava tieto vaikuttaa myös tietopalvelutoimeksiantoihin. Asiakkaiden käyttöön lisättiin neljä konetta, joista on itsenäisesti mahdollista etsiä tietoa Internetistä tai kirjaston hankkimista CD-ROM-levyiltä. Kirjasto panosti myös Elki-linkkitietokannan ylläpitoon. Kirjaston Internet-sivuilla oli vuonna 1999 yli 100 000 kävijää, mikä on noin 30 % enemmän kuin vuonna 1998 ja noin 88 % enemmän kuin vuonna 1997. Tietopalvelusta kysytään yhä useammin neuvoa, miten ja mistä tietoa voi itse etsiä. Eduskunnan osalta palvelukysyntään vaikuttaa se, että kansanedustajilla on ollut mahdollisuus palkata itselleen avustaja. Kir-

jasto on kouluttanut avustajia ja opastanut heitä itsenäisesti käyttämään olemassa olevia tiedonlähteitä. Lähivuodet tulevat osoittamaan, onko tiedon käyttötapa pysyvästi muuttunut.

Kirjan asemesta kopioina toimitetun aineiston määrä sen sijaan on kasvanut. Suurin osa kopioina toimitetusta aineistosta käsittää aikakauslehtien ja sanomalehtien artikkeleja. Kansanedustajien ja virkamiesten osuus kaukopalvelun käytöstä on myös edelleen kasvanut. Kaikesta kaukolainaksi hankitusta aineistosta on kansanedustajien osuus 82 %. Kirjasto lainaa muista kirjastoista ensisijaisesti sellaista eduskunnassa tarvittavaa aineistoa, joka ei varsinaisesti kuulu kirjastoon hankittaviin aihealueisiin, tai kirjallisuutta, jota ei ole enää ostettavissa kirjakaupoista. Joissakin tapauksissa on nopeampaa hankkia eduskunnan käyttöön aineistoa suomalaisista kirjastoista kuin ostaa sitä ulkomailta.

Tiedonhallinnan koulutus 1995—1999

Asiakkaiden liikkumista yleisöpalveluiloissa helpotettiin uusimalla tilojen pohjakartat. Ne ovat luettavissa myös kirjaston verkkosivuilla. Vuoden alusta ryhdyttiin tuottamaan kirjaston asiakkaille suunnattua asiakastiedotetta. Itsepalvelukokoelman käyttöönoton myötä kirjat varustettiin hälytinnauhoin ja kirjastoon hankittiin turvaporit kirjojen hävikin estämiseksi.

Yleisöpalvelutiloihin hankittiin uusia laitteita, mm. kosketusnäytöllä varustettu infokioski, jonka avulla asiakkaat voivat tutustua sekä eduskunnan että kirjaston toimintaan. Myös kirjaston toimintaa esittelevä multimedialevy valmistui keväällä. Levy tehtiin yhteistyössä Jyväskylän yliopiston multimediaopiskelijoiden kanssa. Levy on käytettävissä kirjastossa, ja sitä on jaettu sekä kansanedustajille että eri kirjastoihin kautta maan.

Asiakkaille annettu tiedonhallinnan koulutus on painottunut kuluneenakin vuonna valtiopäiväasioiden, eduskuntatiedon ja EU-tiedonhallinnan koulutukseen. Erityise-

nä kohderyhmänä olivat kansanedustajien avustajat, joille syyskaudella järjestettiin useana tiistaiamuna tietoisuus kirjaston palveluista ja käytettävissä olevista tiedonlähteistä. Oikeustieteen opiskelijat ovat jo perinteisesti kuuluneet kirjastonkäytön opetuksen kohderyhmiin.

Kirjasto osallistui kolmatta kertaa Tietomessuille Helsingin Wanhassa Satamassa. Messuosaston kokosivat yhdessä tietopalvelu sekä neuvonta- ja arkistopalvelu. Messuosaston keskeisenä aiheena olivat Internetin kautta käytettävissä olevat valtiopäiväasiakirjat ja eduskuntatyö. Sekä osasto että järjestetyt tietoisuuskäytännöt herättivät kävijöiden keskuudessa suurta kiinnostusta.

Kirjasto oli avoinna 2 578 tuntia vuodessa. Aukioloaikoja tarkistettiin eduskunnan aukioloaikojen mukaisesti siten, että kirjaston ovet suljetaan maanantaisin ja perjantaisin kello 18.00 samanaikaisesti muiden eduskunnan ovien kanssa. Kesäkausien aukioloaikoja lisättiin, ja lauantaisin kirjasto on edelleen avoinna asiakkaille.

4 Kokoelmatyö

Kokoelmien kartunta	9 542 nid.
näistä maksuttomasti saatuja kirjoja	4 292 nid.
maksuttomasti saatuja kausijulkaisuja ...	2 660 nid./vsk
ostettuja kirjoja	1 355 nid.
ostettuja kausijulkaisuja	1 235 nid./vsk
Kokoelmista poistettuja	7 734 nid.
Kokoelmat 31.12.1999	605 841 nid.
	15 766 hm
Kirjallisuuden hankintamääräraha	2 817 000 mk

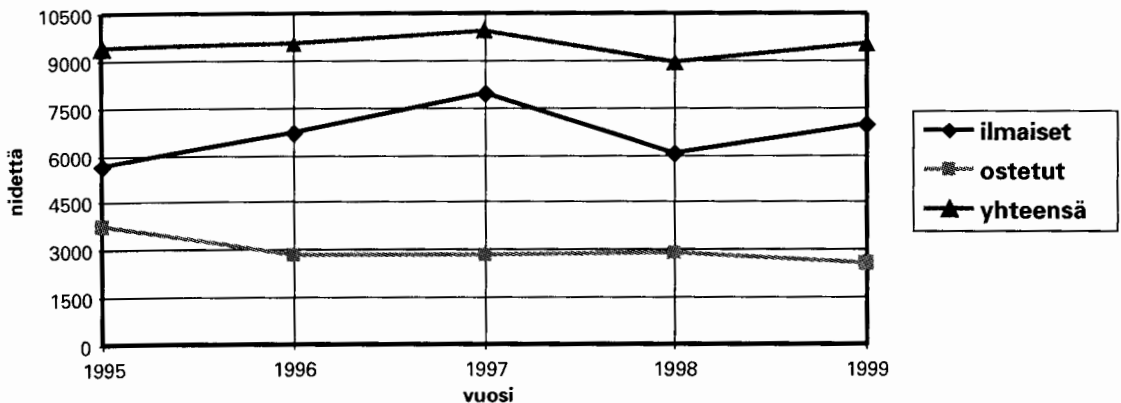
Vuosi 1999 oli kokoelmatyössä kokoelmien arvioinnin aikaa. Laadukkaan kokoelman ylläpito edellyttää vanhentuneen ja epärelevantin aineiston poistoa sekä kokoelman sisällön arviointia. Aikakauslehtien tilausuudistusten yhteydessä arvioitiin kirjastoon jatkuvasti tulevat aikakauslehdet. Arvioinnin tuloksena 110 ulkomaisen lehden tilaukset jätettiin uudistamatta vuodeksi 2000. Kirjaston aikakauslehtikokoelma käsittää nyt noin 1 050 lehteä, joista ulkomaisia tilattuja lehtiä on 644.

Vanhojen, jo ilmestymisensä lopettaneiden ulkomaisten kausijulkaisujen kokoelma arvioitiin myös. Sen tuloksena kokoelmista

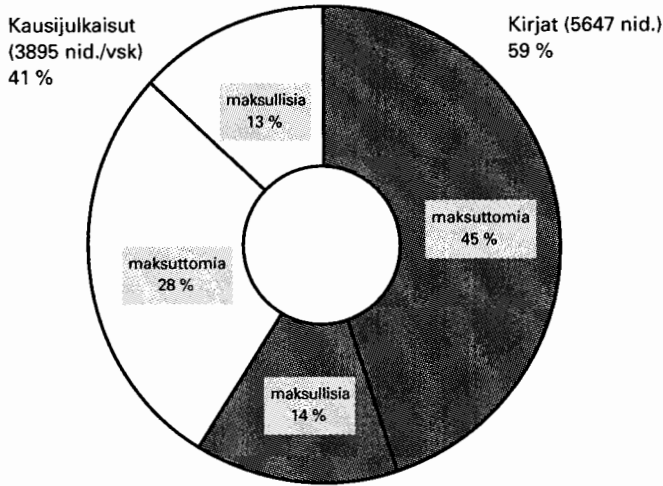
karsittiin noin 400 nimekettä, kaikkiaan 7 734 nidosta ja yhteensä 282 hyllymetriä. Ennen poistamista julkaisuja tarjottiin niille yliopistojen kirjastoille, joissa oikeustiede ja yhteiskuntatieteet ovat opetuksessa keskeisiä oppiaineita. Kuitenkin suurin osa poistettavista julkaisuista lähetettiin Varastokirjastoon Kuopioon, josta ne ovat tarvittaessa nopeasti saatavissa sekä Eduskunnan kirjaston että tutkimuksen käytettäväksi.

Kokoelmien kartunta kasvoi hieman edellisvuoteen verrattuna. Kokoelmien määrällinen kasvu ei kuitenkaan ole itsetarkoitus, vaan kokoelmien laatu on asiakkaalle oleellista. Tehokkaan kokoelmaseurannan an-

Kokoelmien kartunta 1995—1999

Julkaisujen hankinta 1999 (yhteensä 9542 nid.)

siosta kasvu on pysynyt keskimäärin samansuuruisena viimeisten viiden vuoden aikana. Vaihtoina, lahjoina tai muuten ilmaiseksi saadun aineiston määrä kasvoi. Valinnassa on tavoitteena kiinnittää erityistä huomiota tähän aineistoon, jotta välttyttäisiin kartuttamasta kokoelmia aineistolla, jonka kysyntä ja käyttö on vähäistä tai olematonta. Kokoelmien kasvussa ovat mukana myös ne monet lisäkappaleet, joita hankitaan silloin, kun kansanedustajien kiinnostus kohdistuu johonkin ajankohtaiskeskustelua herättävään julkaisuun. Virkamiesten ja valiokuntien käsikirjastoihin hankittujen nidosten määrä vastasi edellisen vuoden tasoa (1 397 nidosta).

Maksuttomasti saatujen julkaisujen määrä kokonaiskartunnasta on vaihdellut vuosittain 70 %:n kummallakin puolella. Kertomusvuonna määrä oli 73 % kartunnasta. Karkeasti arvioiden tämän aineiston rahalliseksi arvoksi voidaan laskea lähes 3 500 000 mk. Maksuttomat julkaisut koostuvat vaapakappalelain perusteella saadusta koti-

maisesta kirjallisuudesta sekä kansainvälisten järjestöjen ja ulkomaisten kirjastojen kanssa tehtyjen julkaisujen vaihto- tai tallekirjastosopimusten perusteella saaduista julkaisuista. Vaihtosopimusten perusteella kirjasto saa ensisijaisesti ulkomaisia virallisjulkaisuja, mm. valtiopäiväasiakirjoja ja säädöskokoelmia. Kaikki vaihtosuhteet ovat toimineet kuluneen vuoden aikana moitteettomasti. Jo nyt on havaittavissa selvästi, että sekä kansainvälisten järjestöjen että vaihtokirjastojen julkaisujen jakelu tapahtuu tulevaisuudessa pääasiassa Internetin tai muiden sähköisten jakelukanavien kautta ja painettujen julkaisujen vaihtotoiminta vähenee.

Elektronisesti käytettävien julkaisujen määrä lisääntyy koko ajan. Kirjasto on ollut mukana kehittämässä eduskunnan Faktan sisältöä yhdessä keskuskanslian tietopalvelun, tiedotusyksikön ja tietohallintotoimiston kanssa. Kirjasto on hankkinut eduskunnan käyttöön mm. Suomen laki, Finlands lag- ja Euroopan unionin laki -teosten web-

versiot. Samoin kertomusvuoden lopulla tehtiin sopimus noin 2 000 ulkomaisen aikakauslehden kokotekstiaartikkelien elektronisesta käyttömahdollisuudesta. Sopimus mahdollistaa artikkelien hakemisen jokaiselta eduskunnan työasemalta. Tämä puolestaan vähentää painettujen julkaisujen tilaustarvetta. Internetin kautta käytettävien julkaisujen lisäksi kokoelmiin on hankittu lähinnä viitetietokantoja sisältäviä CD-ROMeja.

Kirjasto on koonnut yhteistyössä valtioneuvoston kirjastojen ja tietopalvelujen (Valtipa) kanssa Internet-linkkien tietokantaa, Elkiä, jonka sisältö keskittyy yhteiskunnallisen ja oikeudellisen tiedon ohella Euroopan unioniin ja valtionhallintoon. Elki on myös osa suomalaisten korkeakoulukirjastojen tuottamaa virtuaalikirjastoa. Vuoden lopussa Elkissä oli noin 3 000 linkkiä. Tämä elektroninen kokoelma on asiakkaiden ahkerassa käytössä, vaikka palvelusta on tiedotettu vielä melko vähän.

Kokoelmiin valittu ja hankittu aineisto luetteloiitiin ja asiasanoitettiin Selma-tietokantaan. Lisäksi tietokantaan luetteloiitiin 1 129 artikkelia, ensisijaisesti kotimaisista juridisista aikakauslehdistä ja kokoomateoksista. Vanhojen korttiluetteloiden siirtäminen Selma-tietokantaan päättyi kertomusvuoden aikana. Samalla päättyi 10 vuotta kestänyt työ, jonka tuloksena kirjaston kokoelmiin sisältyvä aineisto saatettiin haettavaksi yhdestä yhtenäisestä tietokannasta. Kaikkiaan siirrettyjen tietojen määrä oli noin 220 000 tietuetta. Selma-tietokannan

laajuus oli vuoden lopussa 324 200 bibliografista tietuetta. Kirjaston luettelot koko sen historian ajalta ovat Internetin kautta kaikkien kansalaisten käytettävissä. Luettelotiedot sisältyvät myös tieteellisten kirjastojen Linda-yhteisluettelotietokantaan ja hyödyntävät siten tutkimusta koko maassa.

Erillisen virallisjulkaisutietokannan, Villesen, päivittäminen lopetettiin vuoden lopussa. Villeen sisältyvä aineisto on haettavissa Selmasta. Kotimaisen oikeustieteellisen kirjallisuuden tietokantaa Jussia kartutettiin edelleen. Tietokannasta päivitetään Finlex-tietopankin juridisen kirjallisuuden tietokantaa FBIF.

Helsingin yliopiston kirjaston kanssa tehtiin yhteistyösopimus artikkelien luetteloinnista kotimaisten aikakauslehtien Arto-tietokantaan. Sopimuksen mukaan kirjasto voi hyödyntää Artoon luetteloituja artikkelitietoja omissa tietokannoissaan ja vastavuoroisesti kartuttaa Artoa luetteloimillaan tiedueilla. Artikkelit ovat keskeistä tietoaineistoa, ja valtakunnallisen tiedoston ylläpito tuo huomattavaa synergiaetua kaikkien kirjastojen asiakkaille.

Edellisvuosien tapaan sidottamisen asemesta aikakauslehtiä koteloiitiin. Sidottujen valtiopäiväasiakirjojen varastosta jaettiin asiakirjoja kansanedustajille, valiokunnille ja eduskunnan virkamiehille sekä kirjastojen kanssa vaihtosuhteessa oleville ulkomaisille kirjastoille ja laitoksille. Myös tuomioistuintoimitettiin pyynnöstä sidottuja valtiopäiväasiakirjoja.

5 Eduskunnan arkisto

Arkistolainat	168 käyttökertaa
Kopiotoimitukset yhteensä	1 031 kpl
näistä eduskunnalle	566 kpl
eduskunnan ulkopuolisille	465 kpl
Arkistosiirrot	248 yksikköä
Mikro kuvautettu aineisto	
tallefilmit	878 korttia
käyttöfilmit	955 korttia
kopiot vaihtokirjastoille	1 400 korttia
Arkiston tiedonhauk	149 toimeksiantoa
Arkistoon liittyvä neuvonta ja ohjaus	167 toimenpidettä

Arkiston tietopalvelutoimeksiantojen ja neuvontatoimenpiteiden määrä kasvoi edellisvuodesta viidenneksellä. Tänäkin vuonna yli puolet tietopalvelutoimeksiannoista tuli eduskunnan sisältä. Arkiston asiakirjoja ja niistä kuvattuja mikrofilmejä käytettiin jonkin verran vähemmän kuin edellisvuonna. Valtaosa käyttäjistä tuli eduskunnan ulkopuolelta. Käytetyintä aineistoa olivat yhä edelleen valiokuntien pöytäkirjat, joihin kohdistui 77 % tilauksista.

Eduskunnan keskusarkistoon siirrettyjen asiakirjojen käytettävyyttä on parannettu jatkamalla vanhojen arkistojen kunnostamista. Kertomusvuonna järjestettiin ja luetteloihin valiokuntien asiakirjat vuoden 1900 valtiopäiviltä sekä kirjaston oma arkisto. Järjestämisen ja seulonnan tuloksena kirjaston arkistosta vapautui tyhjää hyllytilaa n. 25 metriä.

Koska keskeiset valtiopäiväasiakirjat ovat nykyisin käytettävissä sekä painettuina että Internetissä, kirjaston hallitus päätti toukokuussa, että painettujen valtiopäiväasiakirjojen mikro kuvauksesta luovutaan kokonaan vuoden 1999 valtiopäivistä lähtien. Sen sijaan valiokuntien pöytäkirjojen ja täysistuntojen äänestystulosten mikroku-

vausta jatketaan edelleen. Mikro korttien itsepalvelukäyttöä on tuettu asettamalla tutkijain käyttöön lukulaite, jolla voi ottaa maksuttomia kopioita.

Äänitallenneprojektiä jatkettiin kopioimalla valtiopäivien avajaisista ja päättäjaisistä säilyneet ääninauhat sekä eduskunnan täysistuntojen ääninauhoista valitut otannat Dat-nauhoille ja CD-levyille. Kopiointipalvelut ostettiin YLE:n radioarkistosta. CD-levyt (yht. 9 kpl) niihin liittyvine luetteloinnein ovat käytettävissä kirjaston yleisötiloissa. Käytön helpottamiseksi luetteloiden yhteyteen on liitetty henkilöhakemisto sekä kopiot äänitallenteita vastaavista pöytäkirjasivuista.

Veteraanikansanedustajien muistitietotyötä on tehty edellisvuosien tapaan myönnettyjen kehittämismäärärahojen puitteissa. Tieteellistä työtä on johtanut professori Marjatta Hietala Suomen Historiallisesta Seurasta. Yhteistyö on sujunut erinomaisesti niin haastateltujen ja haastattelijoiden kuin myös litteroijien kesken. Tähän mennessä on haastateltu 223 veteraanikansanedustajaa, ja nauhoituksia on kertynyt kaikkiaan 1 240 tuntia. Litteroituja sivuja on yhteensä 30 320.

Muistitietotyön pysyvässäilytys ja käyttöönottomuoto on odottanut nopeasti muuttuvissa tietoteknisissä vaiheissa vieläkin ratkaisuaan. Työn etenemistä kuvaava uusi prosessitiedosto otettiin käyttöön, ja seuraavaksi tekstimateriaalin kokonaistalennus tullaan tekemään CD-ROM-muotoon. Sen jälkeen jokaisesta haastattelusta saadaan siisti, tilaa säästävä päätekstityyppinen erilliskappale. Ennen sitä on vielä suoritettava sisällysluetteloiden/tiivistelmien laaja skannaus- ja tiedostoihin yhdistämis-työ.

Arkisto osallistui kansainvälisten asiain yksikön asiakirjahallinnon kehittämishankkeeseen ja edellisvuonna asetetun valokuva-työryhmän toimintaan. Viimeksi mainitun työryhmän toiminta keskeytyi kesäkuussa, kun kansliatoimikunta asetti työryhmän selvittämään Eduskunnan kirjaston ja kanslian yhteistoiminnan tiivistämisen vaatimia hallinnollisia ratkaisuja. Valokuva-arkistoa koskevat jatkotoimenpiteet siirtyivät seuraavan vuoden puolelle. Arkisto osallistui myös Eduskunnan kirjastoa esittelevän CD-ROMin sisällön tuottamiseen.

Yhteistyö eduskunnan ulkopuolisten sidosryhmien kanssa on jatkunut vilkkaana. Valtioneuvoston, ministeriöiden ja eduskunnan arkistonhoitajien yhteistyöryhmä on kokoontunut säännöllisesti käsittelemään yhteisiä ajankohtaisia aiheita. Valtiovarainministeriön hallinnon kehittämisosaston marraskuussa 1998 asettama valtioneuvoston ja eduskunnan yhteisten asiakirjojen

ja niihin rinnastettavien tietoaineistojen säilytysuunnitelmaprojekti sai työnsä valmiiksi marraskuussa 1999. Projektin lopputuloksena valmistui lähes satasivuinen suositus, jossa on määritelty valtioneuvoston ja eduskunnan yhteisten asiakirjojen ja niihin rinnastettavien tietoaineistojen säilytysvastuut, -muodot ja -ajat. Asiakirjojen säilytykseen liittyvien tietojen lisäksi suositukseen on sisällytetty myös tehtävien ja toimintaprosessien kuvailut. Suosituksen avulla pyritään helpottamaan virastokohtaisten arkistonmuodostussuunnitelmien ylläpitoa, yhdenmukaistamaan toimintatapoja, poistamaan päällekkäistä työtä ja vähentämään arkistotoimen kustannuksia.

Projektin yhteydessä selvitettiin sähköisten arkistohallintajärjestelmien soveltuvuutta valtioneuvoston yhteisen säilytysuunnitelman ja virastokohtaisten arkistonmuodostussuunnitelmien ylläpitoon. Valtioneuvoston arkistonhoitajien yhteistyöryhmän kanssa tutustuttiin markkinoilla oleviin kaupallisiin järjestelmiin sekä Turun kaupungin kehittämään arkistohallintajärjestelmään. Yhteisen arkistohallintaohjelman hankintaa koskeva ratkaisu siirtyi kuitenkin seuraavan vuoden puolelle.

Muita yhteistyöhankkeita olivat Kansallisarkiston arkistonmuodostussuunnitelmaprojekti, jonka työ päättyi toukokuussa, ja Valtipan verkkokoulutushanke. Jälkimmäisessä hankkeessa arkisto osallistui kansallisen lainsäädäntöprosessin ja siihen liittyvien asiakirjojen kuvailuun.

6 Näyttelyt

Vuoden 1999 aikana Eduskunnan kirjastossa on ollut esillä kolme historiallisesti ajankohtaista näyttelyä.

Maaliskuussa tuli kuluneeksi 190 vuotta siitä, kun Suomen valtiosäädyt kokoontui-

vat Porvooseen suuriruhtinaskunnan ajan ensimmäisille valtiopäiville. Aiheesta kertovassa pienimuotoisessa näyttelyssä oli esillä Porvoon valtiopäiviin liittyviä asiakirjoja, kuvia ja kirjallisia dokumentteja.

Joulukuussa 1999 kirjastossa avattiin Eduskunta evakossa -näyttely, joka kertoo eduskunnan talvisodan aikaisesta toiminnasta Kauhajoella. Suurin osa näyttelyssä esillä olevista valokuvista saatiin lainaksi Kauhajoen Istuntosalimuseosta, josta on peräisin myös Kauhajoen eduskunnan äänestysmaljana käyttämä "Hangan keksi"-laatikko. Näyttely oli esillä Eduskunnan kirjastossa 1.12.1999—12.2.2000 eli yhtä kauan kuin eduskunta kuusikymmentä vuotta sitten toimi Kauhajoella. Molempien näyttelyiden esittelytekstit ovat luettavissa kirjaston/arkiston Internet-sivuilla.

50-vuotiaasta Euroopan neuvostoa muistettiin esittelemällä neuvoston toimintaa ja tavoitteita sekä Suomen osallistumista toi-

mintaan 10 vuoden aikana. Näyttely oli esillä Eduskunnan marmoriportaikossa 18.5.—26.5.1999, minkä jälkeen se siirrettiin Eduskunnan kirjaston tiloihin. Näyttely oli avoinna yleisölle elokuun loppuun saakka.

Näyttelyn yhteydessä pidettiin Euroopan neuvoston toimintaan liittyen kaksi luentoa. Euroopan neuvoston laatiman perusaineiston hankintaan ja työstämiseen osallistui eduskunnan kansainvälisten asioiden yksikkö.

Kesäkuussa 1995 tuotettu Eduskunnan ensimmäiset naiset -näyttely oli esillä Suomen EU-puheenjohtajuuskauteen liittyvissä tilaisuuksissa Säätytalolla ja Marina Congress Centerissä.

7 Henkilöstö

Virantäytöissä ja muussa päätöksenteossa on otettu huomioon eduskunnan henkilöstöpoliittinen tasa-arvosuunnitelma (Eduskunnan kanslian julkaisu 2/1997).

Eduskunnan virkamiehistä annetun lain perusteella kansliatoimikunta saattoi päätökseen kirjaston nimikeuudistuksen. Kansliatoimikunta muutti 1.4.1999 lukien kirjaston 44 viran nimikkeen ja lakkautti kolme virkaa. Nykyiset virkanimikkeet käyvät ilmi liitteestä 2. Samalla korotettiin 33 viran palkkausluokkaa.

Kertomusvuoden lopussa kirjastossa oli 55 vakinaista virkaa.

Kirjaston palveluksesta erosi toimistosihteri Marja Huttunen 1.1.1999 lukien tultuaan nimitetyksi vakinaiseen virkaan eduskunnan kansainvälisten asiain yksikköön. Marja Huttunen oli virkavapaana kirjaston virastaan vuodesta 1992 lukien. Apulaisvirastoavustaja Timo Rinne erosi virastaan 13.1.1999 lukien opintojen vuoksi.

OTK Mirja Pakarinen nimitettiin 1.1.1999 lukien toimistosihteriksi ja ylioppilas Heikki Hakkarainen apulaisvirastoavustajaksi 18.1.1999 lukien.

Virkavapaana omasta virasta työskenneltiin tietopalvelutehtävissä eduskunnan kansliassa, Euroopan parlamentissa Brysselissä, Taideteollisessa korkeakoulussa ja opetusministeriössä. Yksi virkamies työskenteli tehtäväkierrossa eduskunnan kansliassa kolme kuukautta ja toinen Unkarin parlamentin kirjastossa kaksi kuukautta.

Keväällä Viron parlamentin EU-tietopalvelun virkailija Kerttu Metsar perehtyi kirjastossa neljän viikon ajan EU-tiedon hallintaan ja hankintaan Suomessa.

Vakinaisten virkamiesten lisäksi kirjastossa työskenteli eripituisina jaksoina 16 henkilöä. He hoitivat vakinaisten virkojen sijaisuuksia ja toimivat määräaikaisissa tehtävissä yhteensä 7 vuotta 11 kuukautta.

Vuosilomia, säästövapaita ja lomarahavapaita pidettiin yhteensä 7 vuotta 8 kuukautta, mikä on työajasta 13,9 %. Keskimäärin lomia pidettiin 42 päivää/henkilö. Sairauspoissaoloja oli yhteensä 2 vuotta 3 kuukautta eli 4,0 % työajasta.

Henkilökunnan koulutukseen ja kirjastojen väliseen yhteistoimintaan käytettiin 1,9 % työajasta. Koulutuksen painopiste oli verkkokoulutuksessa. Eräänä koulutusmuotona oli virkailijavaihto ja muu työskentely toisessa organisaatiossa. Koulutuskustannukset olivat 2,7 % kirjaston kokonaisbudjetista.

Kirjaston henkilökunta osallistui aktiivisesti alan kotimaisiin ja kansainvälisiin koulutustilaisuuksiin ja kokouksiin. Henkilökunnan edustajia oli mukana sekä eduskunnan että kirjasto- ja tietopalvelualan kehittä-

mishankkeissa. Luottamustehtäviä oli eduskunnan piirissä ja alan järjestöissä. Kirjastoalan koulutustilaisuuksissa annettiin opetusta ja osallistuttiin tilaisuuksien suunnitteluun.

Kirjaston sisäistä tiedottamista parannettiin ottamalla käyttöön kirjaston sisäinen Intranet Sisäpiiri. Se sisältää päivittäiskalenterin ohella mm. päivittäisessä toiminnassa tarvittavia työhön liittyviä ohjeita, koulutusaineistoa, hallinnolliset päätökset ja kokousten pöytäkirjat, jne. Sisäpiiri oli tulos kahden palvelujohtajan osallistumisesta Teknillisen korkeakoulun täydennyskoulutuskeskuksen järjestämään Verkottunut yhteisöviestintä -koulutukseen.

Henkilökunnan kokouksia eri aihepiireistä oli 12, ja henkilöstölehti Tiimalasi ilmestyi neljä kertaa.

Julkaisut

Eduskunnan kirjasto 1998 : oppiva opettava organisaatio. Helsinki, 1999. 17 s.

Eduskunnan kirjaston kertomus vuodelta 1998. Helsinki, 1999. 21 s.

Eduskunnan kirjaston tietopalveluopas. Helsinki, 1999. 19 s.

Eduskunta evakossa Kauhajoella : 1.12.1939—12.2.1940 / toim. Riitta Sihvonen. Helsinki, 1999. 11 s. Esite.

Eduskunta ja Euroopan unioni. Helsinki, 1999. 1 taitelehti.

EU-uutuushuettelo = EU-nyförvärv / Eduskunnan kirjasto = Riksdagsbiblioteket. Helsinki, 1999. 1—15.

Kivelä, Katja & Korkeila, Sirkka-Liisa, Neuvonta- ja arkistopalvelun strategia. Helsinki, 1999, 47 s.

Laaksovirta, Tuula H., Linjapuhe = Linjetal 1999. Helsinki, 1999. 10 s.

Riksdagen i Kauhajoki : den 1 december 1939—den 12 februari 1940 / Riitta Sihvonen. Helsingfors, 1999. 11 s. Esite.

Riksdagsbibliotekets berättelse för 1998. Helsingfors, 1999. 21 s.

Signumkäsikirja (1999). Helsinki, 1999. 22 lehteä.

Tiimalasi : Eduskunnan kirjaston henkilöstölehti. Helsinki, 1999. Ilm. n:ot 1—4.

Uusia kirjoja = Nya böcker / Eduskunnan kirjasto = Riksdagsbiblioteket. Helsinki, 1999. 1—16.

Kirjaston henkilöstö 31.12.1999

Virka	Nimi ja oppiarvo
Ylikirjastonhoitaja Johtava tietoasiantuntija	Laaksovirta, Tuula H., YTT, dosentti
" "	Nieminen, Inkeri, VTM
" " , vv.	Puttonen, Kaarina, FM
	Kinnunen, Marjaana, VT, YTM
Kokoelmapalvelu	
Palvelujohtaja	Hirsivuori, Jorma, VTM
Tietoasiantuntija	Hakala, Aune, FM
" "	Latvus, Marjatta, FM
" , ma.	Mäkelä, Kaarlo, VTM
" , vv.	Siunala, Riitta, FM
" , ma.	Clavert, Violette, FM
Informaatikko	Auvinen, Saija, merkonomi
Tietopalvelusihteeri	Heinimaa, Tapio, merkonomi
" "	Häkkinen, Merja, merkonomi
" "	Kuusniemi, Hannele, merkonomi
" , osa-aik.	Tiainen, Aini, merkonomi
Palveluneuvoja	Palmunen, Airi, HuK
Toimistos sihteeri , vv.	Hartikainen, Jouni
" "	Luotonen, Maria-Leena
" "	Salakari, Sirkku-Marja
" "	Åhlberg, Anneli
Neuvonta- ja arkistopalvelu	
Palvelujohtaja	Heikkilä, Marjatta, FM
Arkistopäällikkö	Sihvonen, Riitta, FM
Tietoasiantuntija	Lehto-Toivakka, Marketta, YTM
" "	Rantala, Eila, FM
Amanuenssi	Kaitaharju, Pirkko, FM
" "	Pakarinen, Mirja, OTK
Informaatikko	Korkeila, Sirkka-Liisa, HuK, merkonomi
" "	Kurtti, Tuula, HuK, merkonomi
Osastosihteeri	Haukka, Hilppa
" "	Salasmaa, Hilikka
" "	Voutilainen, Heikki
Tietopalvelusihteeri	Kajava, Eija
" "	Kämäri, Lassi, merkonomi
Tietoverkkoneuvoja	Rajala, Heikki, merkonomi
Projektiavustaja , ma. osa-aik.	Jansson, Ralf, merkonomi
" , ma.	Kivinen, Hannu, merkonomi
Tietopalvelu	
Palvelujohtaja , vv.	Turpeinen, Marita, FM
" , ma.	Johansson, Virpi, FM
Informaatikko	Oksa-Pallasvuo, Marja, VTM
" , vv.	Erkkilä, Päivi, HuK
" "	Oravisto, Hannele, ekonomi, HuK

Virka	Nimi ja oppiarvo
Tietoasiantuntija	Koskinen, Heli, YTM
"	Mälkki, Helka, FM
" , vv.	Peuhkurinen, Tommi, FM
"	Rönkkö, Maija-Leena, FM
" , ma.	Törnwall, Annamari, YTM, sosionomi
Tutkija , ma.	Helander, Päivi, FM
" , vv.	Johansson, Virpi, FM
" , ma.	Peuhkurinen, Tommi, FM
" , vv.	Vainio, Heli, VTM
Amanuensi	Karjalainen, Leena, merkonomi
Tietoverkkoneuvoja , ma.	Hakkarainen, Heikki
"	Vaakanainen, Heikki
Projektisihteeri , ma.	Aittola, Barbro, HuK
Sisäinen palvelu	
Palvelujohtaja , ma.	Karhula, Päivikki, YTM
Tietohallintoasiantuntija	Kangas, Sinikka, FM
Tutkija	Graae, Kristiina, VTM
Osastosihteeri	Kauhanen, Anita, merkonomi
"	Kytölä, Marjatta, merkonomi
"	Matti, Anja
"	Syväluoma, Mirja
Toimistosihteeri	Tuhkasaari, Anneli
Palveluavustaja , ma.	Hannuksela, Sanna-Maija
" , vv.	Määttänen, Antti
"	Pöysti, Rauno
" , ma.	Rinne, Timo
" , ma.	Rydman, Sampsu